

Tagung der Alpenkonferenz

Réunion de la Conférence alpine

Sessione della Conferenza delle Alpi

Zasedanje Alpske konference

TOP / POJ / ODG / TDR

XVIII

A6

SL

06-12-2024

PRILOGA

- 1 Zapisniki izmenjav stališč strokovnega foruma o energiji
(18. januar 2023, 9. maj 2023, 7. maj 2024)**

Izmenjava stališč o energiji v Alpah

Pobuda Avstrije o usklajevanju energetskega vprašanja z zahtevami Alpske konvencije

18. januar 2023, od 10. do 15. ure, online; seznam sodelujočih in predstavitve so na voljo v [oblaku](#) (geslo: Energy-Forum)

Ozadje izmenjave

- Izhodišča za izmenjavo mnenj in stališč na temo energije v Alpski konvenciji:
 - Trenutno (in od konca mandata Platforme za energijo leta 2014) v okviru Alpske konvencije ni delovnega telesa, ki bi obravnavalo energijo.
 - V alpskem prostoru obstajajo večplastne zahteve glede rabe energije. Trenutno smo priča zaostrovanju številnih in hudih posledic energetske krize – tudi glede Alpske konvencije in njenih protokolov.
 - Zato mora Alpska konvencija zavzeti svoje stališče do energetskega vprašanja v alpskem prostoru v vseh njihovih niansah.

Cilj

Oblikovanje nabora za alpski prostor specifičnih pristopov, odgovorov in utemeljitev na podlagi zahtev Alpske konvencije.

Razprava

Razprava je potekala na podlagi naslednjih štirih vprašanj:

- Prosimo vas, da po možnosti podate pregled aktualnih aktivnosti in ciljev na energetskega področja, ki se nanašajo zlasti na alpski prostor!

- Katere ukrepe za širitev rabe obnovljivih virov energije (npr. strategije, energetski prostorski načrti) in projekte glede energetske učinkovitosti načrtujete v bližnji prihodnosti?
- S katerimi izzivi se soočate na nacionalni ravni?
- Ali ste sprejeli morebitne takojšnje ukrepe kot odziv na trenutno energetske krizo?

Delegacije in opazovalke Alpske konvencije so bile pozvane, da odgovorijo na ta štiri vprašanja. V nadaljevanju je na voljo povzetek bistvenih vsebin. Ta povzetek tudi kaže, kako raznoliko podrobni so bili posamezni prispevki v razpravi. Več informacij je na voljo v dokumentih, ki so naloženi oblaku Alpske konvencije (predstavitve, prikazane v okviru razprave), ali pa jih lahko neposredno pridobite od vsake delegacije oziroma opazovalke.

Nemčija (predstavitev v oblaku)

- Cilji
 - Podnebna nevtralnost do leta 2045; cilj 1,5 stopinje (Pariški podnebni sporazum); zvišanje deleža obnovljivih virov energije (v nadaljevanju: OVE) v bruto porabi električne energije do leta 2030 na najmanj 80 % (2022 je ta znašal pribl. 47 %)
 - Najti rešitev za tri istočasne krize (podnebje, energija, biotska raznovrstnost)
 - Osredotočanje na vetrno, sončno in bioenergijo (vetrna: letno okoli + 10 GWh; sončna: letno okoli + 22 GWh; bioenergija: po možnosti le iz ostankov in odpadkov); Bavarska in Baden-Württemberg doslej pretežno sončna energija; vetrna energija je v Nemčiji pogosto dvakrat učinkovitejša kot sončna energija; majhen pomen hidroenergije, saj so potenciali po večini že izčrpani
- Ukrepi za pospešitev energetskega prehoda
 - Več zakonskih sprememb in pobud na nacionalni ravni in ravni EU (novela Zakona o obnovljivih virih energije, novela Zveznega zakona o varstvu narave, sprememba Zveznega zakona o varstvu pred imisijami; uredbe EU za izredne razmere, Direktiva EU o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov [RED], REPowerEU)
 - Raba OVE je v prevladujočem javnem interesu in jo je treba pri presoji glede zaščite dobrin upoštevati prednostno
 - Poenostavitev in pospešitev postopkov načrtovanja in izdajanja dovoljenj, npr. standardizacija zahtev glede varstva narave, namenska območja za OVE
 - Primer sončne energije: Razširitev površin na travinje (z omejitvami); PV na kmetijskih površinah, plavajoči PV moduli, PV na barjih

- Izvajanje Zakona o pospešitvi izgradnje vetrnih elektrarn na podeželju: Vsaka zvezna dežela mora do leta 2032 nameniti 2 % površine dežele za vetrno energijo (trenutni delež 0,8 %)
- Izzivi
 - Težave z razpoložljivostjo površin in vplivi OVE na naravo: Uničenje ali škodljivo vplivanje na habitate in populacije pri namestitvi in obratovanju naprav
 - Primer sončne energije: Pri izdaji dovoljenja za konkreten projekt morajo imeti OVE prevladujoči interes glede na npr. varstvo narave (izjema so morebiti lahko posebej zavarovane vrste)
 - Primer vetrne energije
 - Zvezne dežele so od cilja 2 % deloma še zelo oddaljene; predložene načrte za opredelitev namenskih območij za OVE so sodišča ocenila kot neučinkovite; različne ravni pri regionalnem in generalnem gradbenem načrtovanju; vse namenska območja nenazadnje tudi niso zazidljiva
 - Vplivi pri obratovanju zlasti na ptice in netopirje
 - Novela Zv. zakona o varstvu narave (BNatSchG) za vetrne elektrarne: Odprtje zavarovanih krajinskih območij za vetrno energijo do doseganja površinskega cilja; opredelitev na 15 vrst gnezdilcev, za katere je treba pred izdajo dovoljenja za novo vetrno elektrarno opraviti pravno preverjanje glede varstva te vrste ptic; opredelitev ukrepov preprečevanja (npr. izklopi, površine za motenje, sistemi za preprečevanje trkov); izravnalna izplačila v nacionalne programe za pomoč vrstam za zagotavljanje in ohranitev obstoječega stanja prizadetih populacij
- Takojšnji ukrepi
 - Sprejem številnih zakonskih novel
 - Krepitev vzornega ravnanja javnega sektorja: Zmanjšanje razsvetljave in znižanje temperature prostorov na 19 stopinj v javnih stavbah, »energetske počitnice« v času božično-novoletnih praznikov
 - Razpršenost dobave plina, zapolnitev plinskih rezervoarjev in povečanje deleža premoga (aktualni primer Lützerath);
 - Podaljšanje časa obratovanja zadnjih treh jedrskih elektrarn po koncu decembra 2022 za 3,5 meseca (do 15. aprila 2023)
 - Splošna želja po dobrem prehodu s takojšnjih na dolgoročne ukrepe

Francija

- Cilji

- Zakon o energetske prehod za zeleno rast (2015; v povezavi s Pariškim podnebnim sporazumom) za področje stanovanj in gradnje
- Zvišanje deleža OVE na 23 % bruto porabe končne energije leta 2020 in na 32 % leta 2030
- Do 2050: Povečanje deleža sončne energije za desetkratnik, dodatno 50 novih Offshore vetrnih parkov in podvojitev pridobivanja vetrne energije na podeželju
- Povečanje deleža jedrske energije v kombinaciji virov energije
- Alpsko specifični cilji
 - Regija Provence Alpes Côte d'Azur: Pokrivanje celotne energetske rabe iz OVE leta 2030; veliki načrti za razširitev sončne energije
 - Regija Auvergne Rhône Alpes (AURA): Osredotočenost na mobilnost z vodikom
- Ukrepi
 - Skrajšanje časovne komponente pri izvajanju projektov OVE
 - Izvajanje ukrepov iz Zakona o energetske prehod:
 - Izboljšanje energetske in okoljske bilance pri novogradnjah
 - Izolacijska dela pri večjih sanacijah stavb
 - Poenostavitev odločanja za energetske sanacije (zadošča enostavna večina)
 - Davčna olajšava za energetske prehod
 - Energetske test (za 4 milijone najskromnejših gospodinjstev)
 - Individualizacija stroškov ogrevanja
 - Alpsko specifični ukrepi
 - Ukrepi nacionalnega programa za prihodnost gora za obdobje 2021-2022: Zagotovitev gorskim območjem dodatno strokovno znanje in tehnične vire; osredotočanje na razvoj trajnostne mobilnosti (3,7 mio. EUR za 38 območij) in pospešitev obnove nepremičnin za prosti čas (17 pristočasnih območij), podpora investicijskih projektov v inovativne rešitve mobilnosti
 - Ukrepi Medregionalnega sporazuma Alpskega masiva za obdobje 2021-2027: Zagotovitev gorskim območjem dodatno strokovno znanje in tehnične vire za izvajanje projektov ogrevanja iz OVE (posebej v pristočasna območja) in energetska sanacija infrastrukturnih objektov (gorske koč; 2 milijona evrov); krepitev uporabe lokalnega lesa v gradbeništvu (certifikat »Les iz Alp«; 11 milijonov evrov)
- Izzivi
 - Ravnanje z vodnimi viri; npr. za področje jedrske energije (hlajenje reaktorjev) ter hidroenergije (konflikti rabe vode pri oskrbi s pitno vodo, namakanjem kmetijskih površin in umetnim zasneževanjem)
 - Prepletenost med varstvom okolja in večjo rabo OVE

- Gorska območja kot uporabna rezervna območja na podeželju, saj se zdi mobilizacija zaradi manjše urbanizacije lažja
- Primer sončne energije: Razvojni cilji morajo biti usklajeni s sprejemljivostjo »artifikacije« kmetijskih ali naravnih površin (pogosto barja ali travniki) in s potencialnimi vplivi na biotsko raznovrstnost, ekološko kontinuiteto, varstvo krajine in trajnostni turizem
- Na splošno je treba temo turizma močnejše povezati s kontekstom energetike
- Primer jedrske energije
 - Sprejem osnutka zakona o pospešitvi postopkov v zvezi z gradnjo novih objektov za jedrsko energijo v bližini že obstoječih jedrskih elektrarn in obratovanje obstoječih jedrskih elektrarn
 - Pospešitev projektov za gradnjo jedrskih reaktorjev (EPR) tipa 2 (gradnja 6 reaktorjev in študije za gradnjo 8 nadaljnjih reaktorjev)
- Takojšnji ukrepi
 - Uvedba načrta za varčevanje oktobra 2022
 - Primeri področij za varčevanje: Stavbe in njihovo ogrevanje ter na sploh energetska učinkovitost stavb, transport, krepitev vzornega ravnanja javnega sektorja (npr. ogrevanje javnih stavb, delo od doma, javna razsvetljava), podjetja (zunanja razsvetljava, ogrevanje, klimatske naprave, omejitve nepotrebnih potovanj), šport (razsvetljava stadionov)
 - Finančna pomoč gospodinjstvom (npr. bonus za prihranek pri izgradnji toplotnih črpalk)

Italija

- Cilji
 - Spodbujanje OVE in energetske učinkovitosti, v skladu z evropskimi in mednarodnimi zavezami glede zmanjševanja emisij CO₂ (podnebna nevtralnost do leta 2050)
 - Največji prispevek k povečanju uporabe OVE v okviru obnovljivih tehnologij za pridobivanje električne energije (sončna in vetrna energija: povečanje skupaj inštalirane moči fotovoltaike z današnjih 21 GWh na več kot 52 GWh leta 2030 in vetrne energije z 10 GWh na 20 GWh); pomemben delež predstavlja v kombinaciji OVE tudi hidroenergija
 - 30 % energije iz OVE pri bruto porabi končne energije do leta 2030 (vendar bo cilj popravljen in postavljen višje)
 - Zmanjšanje porabe primarne energije s pribl. 146 Mt 2019 na pribl. 125 Mt 2030

- Energetska varnost / neodvisnost z optimiranjem obstoječe infrastrukture (izgradnja Smart Grid) in gradnja dodatnih kapacitet za utekočinjen plin do leta 2025
- Postopno opuščanje premoga za pridobivanje električne energije v prid kombinaciji več virov (OVE in plin) do leta 2025
- Ukrepi
 - Sprejem Integriranega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (INECP) 2019 (posodobitev v skladu z evropskimi cilji za razogličenje do leta 2030)
 - Izvajanje Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost (NRRP) od aprila 2021 (zagotovitev skoraj 60 milijard, od tega pribl. 15 milijard za energetske učinkovitost in sanacijo stavb); več kot 31 % celotnega proračuna je namenjenega misiji »Zelena revolucija in ekološki prehod«, ki naj bi se do leta 2026 izvajala s konkretnimi projekti na področju razvoja, med drugim:
 - razvoj agro-fotovoltaike, hibridnega kmetijstva in sistemov za proizvodnjo energije, ki ne bodo škodovali rabi kmetijskih površin, za pribl. 1 GWh;
 - Spodbujanje OVE za energetske skupnosti in lastno porabo za pribl. 2 GWh
 - Spodbujanje inovativnih naprav (vključno z Off-Shore pridobivanjem energije iz vetrne in morske energije) v višini pribl. 200 MWh
 - Razvoj biometana za dodatno proizvodnjo pribl. 2,5 milijarde m³.
 - Poenostavitev in pospešitev postopkov izdajanja dovoljenj za obnovljive Onshore- in Offshore-naprave ter novih zakonov za spodbujanje proizvodnje in rabe obnovljivega plina, zlasti na kmetijskem področju
 - Spodbujanje vodika kot energetskega nosilca (leta 2030 naj bi pokrival 2 % končne porabe energije)
 - Zagotavljanje evropskega energetskega sistema z večjimi investicijami v infrastrukturo in proizvodnjo energije (osrednja vloga regij, občin in mest, čezmejno sodelovanje v alpskem prostoru)
 - Evalvacija, pospešitev in poenostavitev postopkov izdajanja dovoljenj (npr. odločba o upravičenih območjih za pospešitev investicij v OVE v postopku za izdajo dovoljenj)

- Izzivi – alpsko specifični izzivi
 - Posebna privlačnost alpskega prostora za proizvodnjo energije (hidro- in sončna energija)
 - Najpomembnejša povezovalna infrastruktura za dostop do severno evropskega energetskega trga v Alpah; npr. povezovalne točke za plin z Avstrijo (Tarvisio) in Švico (Passo Gries)
 - Podrobnosti za zvezo za električno energijo in kapacitete za izmenjavo s sosednjimi državami, npr.
 - Avstrija: nova električna napeljava, v celoti kabel po zemlji, bo povezovala elektrarno Nauders v Avstriji z elektrarno Glurns v Vinschgauu (povečanje kapacitete za izmenjavo električne energije, zahvaljujoč povezovanju je zagotovljena boljša vključitev obnovljivih virov in izboljšanje učinkovitosti in zanesljivosti električnega omrežja (zagon konec leta 2023)
 - Francija: Zagon novega povezovalnega voda Piemonte-Savoja leta 2024
- Takojšnji ukrepi
 - Izvajanje specifičnih takojšnjih ukrepov EU, npr. upoštevanje (in prekomerna izpolnitev) ciljev glede skladiščenja plina (tako so bila skladišča plina oktobra 2022 zapolnjena do 95 %), zmanjšanje povpraševanja po plinu, finančna pomoč končnim potrošnikom
- Prispevek EURAC (Evropska akademija Bolzano/Bozen)
 - Bistveno je celovito in medsektorsko načrtovanje (primerjaj tudi 2. čl. Alpske konvencije in tam naveden temeljni integralni način delovanja oz. ukrepanja)
 - Potrebno je modeliranje celotnega energetskega sistema: Kakšna bo leta 2030/2040/2050 posamezna država, če naj bi se emisije CO₂ zmanjšale za 50 %, 60 % itd.? Odgovor ex ante: Potrošnja bo večja, potrebna bo zelena elektrika po ugodni ceni
 - Nujna je obsežna ocena glede primernosti površin, ki se lahko pozidajo (po možnosti kar najhitreje)

Monako

- Monako je pri vprašanjih glede energetske politike tesno povezan s Francijo
- Cilji
 - Zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (THG) do leta 2030 za 55 % (v primerjavi z letom 1990)
 - CO₂ nevtralnost do leta 2050
 - Do 2030: 50 % iz OVE
- Ukrepi

- Prepoved uporabe kurilnega olja v stavbah s 1. januarjem 2022
- Opuščanje rabe plina v naslednjih 10 letih (popolna prepoved plinskih kurilnih enot)
- Razvoj oblik pridobivanja energije iz morja
- Nakup naprav za proizvodnjo električne energije iz OVE v tujini, da bi dosegli ravnovesje z električno energijo, ki se jo porabi na tem območju (cilj je 50 % leta 2025)
- Opredelitev državne ciljne kombinacije za OVE: fotovoltaika, veter, voda (trenutno se 34 % porabe električne energije pokriva iz PV in vetrne energije)
- Izzivi in s tem povezani ukrepi
 - Prometni sektor: veliko vozačev; cilj je elektrifikacija prometa, zlasti:
 - Zamenjava vseh avtobusov z motorji na notranje izgorevanje z električnimi avtobusi do 2025
 - Subvencije za električna in hibridna vozila
 - Razvoj javne prometne infrastrukture (izmenična parkirišča, lastni vozni pasi, krepitev železniškega prometa itd.) in električnih polnilnic (več kot 100 hitrih in brezplačnih polnilnic)
 - Obnova in gradnja stavb, ki porabijo manj energije in koristijo OVE
 - Oznaka »Monaco Mediterranean Sustainable Building« za novogradnje; oznaka in znak kakovosti za hotele & restavracije
 - Podpora za izboljšanje energetske učinkovitosti (subvencije za okna, strešno kritino, energetske ocene itd.); (nadaljnji) razvoj regulative za energetske učinkovitost v gradbeništvu
 - Poenotenje LED razsvetljave in pospešitev nameščanja PV modulov (+ 2.300 m² leta 2021).
 - Zmanjšanje vpliva zaradi ogljika, energije in okolja sektorja komunalnih odpadkov
 - Načrt ravnanja z odpadki 2030 (cilji: stabilizirati obseg sežiga in zmanjšati plastične odpadke za enkratno uporabo na nič)
 - Nova naprava za ravnanje z odpadki 2030 z optimiranim sortiranjem umetnih mas
 - Razvoj oznake »zavzeta restavracija« in »zavzeta trgovina«
 - Postopno zaostrovanje predpisov za odpadke in zlasti za produkte, ki povzročajo nastanek plastičnih odpadkov
 - Uvajanje sistema vračanja embalaže in kavcijskih steklenic
- Takojšnji ukrepi
 - Izvajanje varčevalnega načrta
 - Vzorno ravnanje uradnih oblasti (znižanje temperature ogrevanja v javnih stavbah)

- Pozivi k varčevanju prebivalcev
- Sprememba določenih praznovanj o koncu leta
- Spodbude za zasebni sektor glede varčevanja z energijo
- Uvajanje vremenskega poročila za porabo elektrike
- Cenovna kapica: 15 % za gospodinjstva, 35 % za podjetja

Avstrija

- Cilji
 - Podnebna nevtralnost do leta 2040
 - 100 % elektrike iz OVE (po nacionalni bilanci) do leta 2030 oskrba z elektriko (2021: 76,2 % iz OVE)
 - Povečanje dodatnih +27 TWh električne energije iz OVE do leta 2030 (izhodišče 2020; povečanje za okoli 50 %)
 - Cilj doseganja +27 TWh je porazdeljen, kot sledi: 11 TWh iz PV, 10 TWh iz vetrne energije, 5 TWh iz hidroenergije in 1 TWh iz biomase (elektrika iz OVE, stanje 2021: voda 42,3 TWh; PV 2,8 TWh, veter 7,2 TWh, OVE skupaj: 56,8 TWh)
 - Največji potenciali in zato največja razširitev fotovoltaike in vetrne energije; pri hidroenergiji so potenciali po večini že izčrpani (trenutno $\frac{3}{4}$ obnovljive proizvodnje električne energije iz hidroenergije)
 - Ciljne postavke za izgradnjo na področju elektrike so močno odvisne od rasti porabe elektrike zaradi vedno večje elektrifikacije drugih panog (npr. promet, prehod na toplotne črpalke); opozorilo: Četudi potreba po energiji skupno pada, je treba zaradi nadomeščanja fosilnih goriv z elektriko računati s povečano potrebo po elektriki
 - Trenutni scenarij za prehod (prikaz povečane potrebe po elektriki) je v zaključni pripravi
- Ukrepi
 - Razogličanje toplotne oskrbe v okviru zakona o obnovljivih virih energije (EWG; trenutno vladni predlog); prehod s starega ogrevanja s fosilnimi gorivi na sodobne, podnebju prijazne alternative; cilj: oskrba sektorja stavb glede zagotavljanja toplote z energijo iz OVE ali kakovostno daljinsko toplotno ogrevanje do leta 2035 oz. glede plinskih fosilnih goriv do 2040
 - Izvajanje Zveznega zakona o energetske učinkovitosti 2023 (trenutno osnutek); cilj: zmanjšanje porabe končne energije za 18 % do leta 2030, npr. s krepitvijo načela »energetska učinkovitost na prvem mestu«, vzorno ravnanje na zvezni ravni, alternativni strateški ukrepi, kot so davki (npr. davek na mineralna olja, davek na

- CO₂), državni programi subvencioniranja (npr. okoljske spodbude doma, stanovanjske subvencije na deželni ravni, programi za toplotno sanacijo), informacijske kampanje, konjunktorna svežnja 2020 in 2021 (sklep o finančnih sredstvih za različne mehanizme subvencioniranja)
- Izvajanje Zakona o zagotavljanju energetske oskrbe iz OVE (sklep 2021, prva dodelitev subvencij leta 2022)
 - Uvajanje ekoloških meril in usmerjevalnih ukrepov pri dodeljevanju subvencij
 - Priprava integriranega načrta za omrežno infrastrukturo (NIP) v smislu medregionalnega načrtovanja (celosten pregled energetskega sistema v prihodnje s koordinirano obravnavo izgradnje omrežja in izgradnjo naprav za proizvodnjo in shranjevanje elektrike in plina iz OVE)
 - Podrobnejša posodobitev podatkov o potencialih OVE v postopkih za dodelitev spodbud (manjši prikaz potencialov do leta 2030 in 2040 ter upoštevanje nadaljnjih dejavnikov, kot so vplivi podnebne krize ali tehnološki napredek pri napravah)
 - Vzpostavitev dialoga med zvezno in deželno ravno o OVE
 - Alpsko specifičnih ukrepov nismo sprejeli
- Izzivi
 - Proračunski izzivi glede financiranja energetskega prehoda
 - Nujnost socialne izravnave, kot denimo pri projektu razogličanja toplotne oskrbe; do leta 2026 bosta za ofenzivo sanacije na zvezni ravni na voljo skoraj 2 milijardi evrov. Dodatno obstaja za prihodkovno šibkejša gospodinjstva pomoč v obliki sredstev v okviru akcije »Čisto ogrevanje za vse«, in sicer s proračunom 570 milijonov evrov do leta 2026. Tudi zvezne dežele spodbujajo z obsežnimi programi pomoči zamenjavo kurilnih naprav in toplotno sanacijo.
 - Velik naval na energetska svetovalna mesta in nujnost oblikovanja nadaljnjih virov
 - Povečana potreba po informacijah glede številnih pobud za prizadete
 - Rast investicijskih stroškov (npr. prehod na OVE ali sanacija) zaradi rasti cev
 - Pomanjkanje strokovnih kadrov (tako za izgradnjo OVE in omrežij, kot tudi za pospešitev postopkov za izdajo dovoljenj)
 - Opredelitev zadostnih površin za namensko rabo in izgradnjo za OVE in omrežja
 - Uravnoteženost med širitvijo izgradnje OVE in varstvom biotske raznovrstnosti (s pomočjo meril subvencioniranja, pa tudi z obstoječimi predpisi, kot so denimo zakoni o varstvu narave na ravni dežel)
 - Takojšnji ukrepi
 - Pridobitev strateške rezerve plina v obsegu 20 TWh
 - Zapolnitev skladišč plina

- Izpolnitev ciljev glede skladiščenja plina (trenutno stanje zapolnitve 18. 1. 2023: 86 %); več na povezavi www.energie.gv.at
- Sprejem zakona o razpršenosti plina (100 milijonov evrov med 2022 in 2025, zlasti za razpršenost virov za pridobivanje zemeljskega plina)
- Kampanja za varčevanje z energijo »Misija 11«; namenjena skoraj štirim milijonom gospodinjstev (cilj: prihranek trenutne porabe energije za 11 %)
- Izvajanje smernice za subvencioniranje dodatka za stroške energije za podjetja (pogojenost dodelitve subvencije z izpolnjevanjem različnih meril glede varčevanja z energijo na področju razsvetljave in ogrevanja na zunanjih površinah); podaljšanje dodatka za stroške energije 2 do konca leta 2023
- Spodbujanje ponudbe subvencij z zvezne in deželne ravni, npr. za toplotno sanacijo, prehod na sisteme ogrevanja z nefosilnimi gorivi in energetske učinkovite naprave
- Izvajanje Zakona o zmanjševanju porabe električne energije s prostovoljnimi ukrepi za varčevanje z elektriko (npr. ukrepi osveščanja, kot so pozivi k varčevanju, uporabnikov k spremenjenemu ravnanju; ukrepi glede varčevanja z energijo, energetske učinkovitostjo in sanacijami; pogodbe za varčevanje z energijo; drugi prostovoljni dogovori z glavnim ciljem zmanjšanja bruto porabe električne energije) in možnost ponudbe za zmanjšanje porabe elektrike v obdobjih največje porabe
- Usmerjevalni energetske ukrepi so Ultima Ratio (doslej niso bili potrebni)
- Zvišanje subvencijskih sredstev za izgradnjo OVE (zlasti PV; okoli 1.400 MWh PV na podlagi investicijskih dodatkov v okviru zakona EAG 2022).
- Opuščanje subvencijskega prispevka za OVE in pavšalnega prispevka za eko-elektriko 2022 in 2023 s presežki pri prodaji eko-električnega toka (prispeva k razbremenitvi odjemalcev el. energije)

Švica

Zaradi trenutnih političnih sprememb v vodstvu pristojnega ministrstva Švica v tem okviru ni podala svojega stališča. Vendar pa Švica pozdravlja to pobudo in začetek razprave o energetskih vprašanjih na ravni Alpske konvencije.

Slovenija

- Cilji

- Zvišanje deleža OVE do leta 2030 na najmanj 27 % pri bruto porabi končne energije in izboljšanje energetske učinkovitosti do leta 2030 za 35 % v primerjavi z letom 2007
- Hitrejše uvajanje OVE
- Opuščanje premoga do 2030
- Relativno majhen potencial za koriščenje vetrne energije, vendar priprava štirih prednostnih vetrnih parkov na območju Alpske konvencije v okviru DPN
- Ukrepi
 - Priprava zakona o namestitvi naprav za pridobivanje električne energije iz OVE; ureditev zahtev za opredelitev prednostnih območij za OVE; trenutno potekajo analize glede potenciala vetrne in hidroenergije, na podlagi katerih bodo sledile prostorske opredelitve
 - Sprejem dolgoročne časovnice na vladi glede doseganja ciljev za spodbujanje proizvodnje in rabe OVE za obdobje pet let: obsežen pregled vseh razpoložljivih ukrepov in spodbud; nova ali razširjena ureditev subvencioniranja tehnologij dodatno k obstoječim sistemom pomoči in drugim mehanizmom pomoči
 - Priprava uredbe za prejem finančnih investicijskih pomoči:
 - omejen okvir za državne pomoči v kriznih situacijah kot pomoč gospodarstvu po napadu Rusije na Ukrajino
 - Pomoči kot spodbuda za proizvodnjo električne energije iz OVE, obnovljivega vodika, bioplina in biometana iz odpadkov in ostankov, shranjevanje elektrike in toplote ter proizvodnja toplote iz OVE
 - Krepitev investicij v elektro distribucijsko omrežje
 - Spodbujanje prenove obstoječih oddaljenih sistemov OVE,
 - Vlaganja v trajnostne rešitve v gospodarstvu in v infrastrukturo za alternativna goriva v prometu (e-mobilnost)
 - Prvi uspehi spodbud: Namestitev več kot 250 MWh sončnih elektrarn v lanskem letu (= rast za več kot 50 % v primerjavi s preteklim letom; po ocenah)
- Izzivi
 - Pomanjkanje zavedanja investorjev za vse nujne postopke
 - Nasprotovanje lokalnega prebivalstva
 - osveščanje javnosti za OVE in učinkovito rabo energije
 - Konflikti rabe: Predlagane lokacije predstavljajo poseg na zavarovanih območjih (varstvo narave itd.)
 - Pomanjkanje strokovnega kadra
 - Več vlaganj v posodobitev električnega omrežja
- Takojšnji ukrepi
 - Plin

- Razpršenost virov za pridobivanje plina (plin iz Alžirije)
 - Podpora za skupno nabavo plina v okviru energetske platforme EU
 - Solidarnostni sporazum za dobavo plina z Italijo in Hrvaško
 - Izgradnja oz. razširitev plinskih povezav s sosednjimi državami (z možnostjo za prehod na vodik)
- Blaženje vplivov visokih cen energentov: regulacija cen zlasti za gospodinjstva in manjša in srednje velika podjetja; dokapitalizacija ali državno poročstvo za distributerje energije
 - Zmanjšanje porabe fosilnih goriv s preišljenim oblikovanjem cen, kampanje za varčevanje z energijo in ukrepi za zmanjšanje porabe energije v javnem sektorju, strategija osveščanja

Evropska unija (prestavitvev REPowerEU je v oblaku)

- Cilj načrta REPowerEU je pospešitev energetskega prehoda in zmanjšanje odvisnosti od fosilnih energentov iz Rusije; mejniki so varčevanje z energijo, proizvodnja čiste energije in razpršenost energetske virov
 - Izvajanje naslednjih ukrepov za energetske varnost / neodvisnost od fosilnih goriv do leta 2030:
 - Razpršenost oskrbe s plinom;
 - Pospešitev izgradnje in uporabe OVE (cilj EU je 45 % do 2030);
 - Zmanjšanje povpraševanja po fosilnih gorivih, tudi z ukrepi za energetske učinkovitost (zvišanje cilja energetske učinkovitosti na 13% do leta 2030 na podlagi scenarija Primes 2020) ter splošni ukrepi za varčevanje z energijo
 - Uporaba »načela, da se ne škoduje bistveno – DNSH«: Investicije v okviru nacionalnih načrtov za okrepanje in odpornost ne smejo povzročati prevelike škode (ne sme se spodkopavati zakonodaje za varstvo okolja; izjema za investicije za oskrbo z nafto in plinom za zagotavljanje takojšnje varnosti pri oskrbi)
 - Prednost je proizvodnja čiste energije (strategija za sončno energijo, strategija za biometan in vodik)
 - Obstajajo tudi obsežni skladi REPowerEU
- Nadaljnji ukrepi EU (izbor):
 - Uredba Sveta (EU) 2022/1369: Zmanjšanje porabe plina v vseh državah EU na prostovoljni osnovi od 1. avgusta 2022 do 31. marca 2023 za 15 % v primerjavi s povprečjem preteklih pet let tega obdobja; zavezujoče zmanjšanje porabe pri razglasitvi pripravljenosti na ravni Unije
 - Uredba Sveta (EU) 2022/1854 o nujnem posredovanju za obravnavo visokih cen energije: Zmanjšanje bruto porabe električne energije na prostovoljni osnovi med

1. novembrom 2022 in 31. marcem 2023 za najmanj 10 % v primerjavi s povprečno bruto porabo električne energije v ustreznih mesecih referenčnega obdobja, obvezno zmanjšanje konic električne energije v času ugotovljenih konic za najmanj 5 % na uro v obdobju med 1. decembrom 2022 in 31. marcem 2023. Nadalje omejitev tržnih prihodkov proizvajalcev na največ 180 EUR na MWh in prenos presežnih prihodkov pri prekoračitvi te zgornje meje.
- Recast Direktive EU o energetske učinkovitosti II (EED III): Trenutni cilj: Izboljšanje energetske učinkovitosti za 32,5 % do leta 2030; trenutna prizadevanja za doseganje prilagoditve (zvišanje cilja) tega cilja z direktivo EED III kot delom svežnja »Fit for 55« (zmanjšanje emisij za 55 % do leta 2030) v okviru Evropskega zelenega dogovora:
 - Države članice morajo skupaj prispevati k zmanjšanju porabe končne energije za vsaj 9 % leta 2030 v primerjavi s projekcijami referenčnega scenarija 2020 (= zmanjšanje za 36 % pri porabi končne energije in za 39 % pri porabi primarne energije v primerjavi z do sedaj uporabljenim referenčnim scenarijem 2007)
 - Cilj zmanjšanja za skupen obvezni prihranek energije v višini 1,1 % letno od 1. 1. 2024 naprej, 1,3 % letno od 1. 1. 2026 in 1,5 % letno od 1. 1. 2028 naprej.
 - Uredba Sveta (EU) 2022/2577 o okviru za pospešitev uvajanja energije iz obnovljivih virov (začasna ureditev izrednih razmer, pospešitev postopkov oddaje naročil za sončne elektrarne, za projekte na področju OVE in s tem povezano omrežno infrastrukturo, pospešitev uporabe toplotnih črpalk)
Vzpostavitev zgornje meje cene plina od 15. 2. 2023 v okviru Uredbe Sveta (EU) 2022/2578 o vzpostavitvi popravnega mehanizma za trg

Program Območje Alp (predstavitev v oblaku)

- Projekti v obdobju sofinanciranja 2014-2020
 - ALPGRIDS: Povečanje deleža OVE v Alpah s pomočjo Microgrids (točkovna omrežja iz lokalno omejenih distribucijskih električnih omrežij)
 - BB-CLEAN: Strateško orodje za trajnostno rabo biomase za nizko ogljično ogrevanje gospodinjstev
 - CaSCo: Ogljično inteligentne skupnosti (lesna industrija)
 - PEACE_Alps: Nabor akcijskih načrtov z energetskega področja in izboljšanje izvajanja v Alpah
- Projekti v obdobju sofinanciranja 2020-2027
 - CERVINO: Oblikovanje orodja za izmenjavo in vizualizacijo energetske relevantnih podatkov

- H2MA: Infrastruktura za zeleno mobilnost na vodik v alpskih regijah
- AMETHySt: Razogličanje alpskih območij s podporo razvoja lokalnih zelenih ekosistemov na vodik
- Prednostna razvrstitev energetske pomembnih tem v aktualnem obdobju sofinanciranja 2020-2027: Pridnost 2 – Spodbujanje ukrepov za energetske učinkovitost
- Več informacij: <https://www.alpine-space.eu/projects/>

CIPRA International (Mednarodna komisija za varstvo Alp)

- Opozarjanje pred bistvenimi posegi v protokole in Okvirno konvencijo oz. na njihovo kršitev spričo trenutnih razvojnih trendov na energetske področju
- Povsod smo priča nadrejenosti pomena nacionalnih energetske interesov v primerjavi z drugimi javnimi interesi, kot denimo varstvom narave, varstvom voda, varstvom krajine in prostora
- Neposredne izkušnje v Švici: prvi veliki deregulacijski ukrepi pri prostorskem načrtovanju glede fotovoltaičnih modulov na prostih površinah so bili sprejeti konec septembra 2022; nadaljnja razprava glede intenzivnejše širitve hidroenergije, ki je trenutno že izkoriščena do 95 %; razprave na nacionalni ravni bi morale vključevati vprašanje glede ustavnosti in usklajenosti z Alpsko konvencijo
- Zato je prednostna naloga za vse pogodbenice in organe Alpske konvencije, da branijo načela Alpske konvencije, posebej glede izvajanja Uredbe EU za izredne razmere pri izgradnji proizvodnje energije na nacionalni ravni. Prav tako je pozvana tudi EU, da vedno pozorno spremlja usklajenost svojih odločitev z določbami Alpske konvencije.
- Prispevek CIPRA AT (avstrijsko predstavništvo pri CIPRA International)
 - Alpska konvencija je pravno aplikativni instrument in tudi korektiv
 - Treba je izkoristiti potencial Alpske konvencije: to pomeni tudi njeno upoštevanje v okviru prava Unije; EU je med drugim ratificirala Protokol Energija, ki je s tem sestavni del prava Unije; pomembno pri izdelavi direktiv in nacionalnih zakonskih osnutkov
 - REPowerEU in uredbe EU za izredne razmere niso ukrepi za varstvo okolja, temveč orodje za spodbujanje energetskega gospodarstva

WWF (World Wide Fund For Nature)

- Varstvo narave in podnebje je treba obravnavati kot dvojno krizo, ki jo lahko premagamo le skupaj; spodkopavanje varstva narave kot odgovor na akutno krizo je kratkoročno razmišljanje

- 2/3 skupne porabe energije se trenutno zagotavlja iz uvoza premoga in zemeljskega plina
- V Avstriji so ambiciozni zakoni zaželeni; k temu je treba dodati še previsoke cilje glede izgradnje na področju hidroenergije; prednostna bi bila zato posodobitev obstoječih elektrarn in varčevanje z energijo
- Alpe kot »energetski akumulator« se izkoriščajo z vsem strani
- Nujno potrebno je vsealpsko energetske prostorsko načrtovanje, kakor tudi aktivno upravljanje s ponori ogljika

CAA (Club Arc Alpin – krovna organizacija planinskih zvez)

- Prednost in močna plat Alpske konvencije: Platforma za izmenjavo
- Cilj: skupaj moramo biti glasni, da se bo Alpska konvencija še naprej uveljavljala kot skupni instrument za varstvo Alp
- Varstva podnebja in energetske krize ne smemo izigrati proti varstvu narave

ALPARC (Mreža zavarovanih območij v Alpah)

- Gradnja naprav za proizvodnjo energije na zavarovanih območjih je zaskrbljujoča
- Povezava med krizami biotske raznovrstnosti, podnebja in energije; npr. ali zavarovana območja delujejo kot ponori CO₂, trenutno smo priča zmanjševanju varstva zavarovanih območij
- ALPARC izvaja raziskavo o projektih OVE na zavarovanih območjih; rezultate bodo posredovali

ISCAR (Mednarodni znanstveni odbor za raziskovanje Alp)

- Rezultat študije (oktober 2022): Prebivalstvo ne sprejema naprav za proizvodnjo energije (veter, fotovoltaika) na neokrnjenih gorskih območjih, več o tem: [Švicarsko prebivalstvo ne želi energetske proizvodnje naprav v neokrnjeni alpski krajini - WSL](#)
- Na nacionalni ravni so potrebni kazalniki za preverjanje, ali so površine primerne za izgradnjo energetske proizvodnje naprav (ali ne), kakor tudi celostno integralno načrtovanje
- Potrebno je znanstveno spremljanje gradnje teh naprav: Kako vplivajo te naprave na okolje?

Povzetek

- Splošni vodilni in prednostni motiv v smislu Protokola Energija Alpske konvencije se glasi: Varčevanje pred učinkovito rabo potrebne energije (optimiranje razmerja med donosom in porabljeno energijo) pred izgradnjo obnovljive energije
- Razogličanje se pogosto enači z elektrifikacijo, kar bo imelo za posledico, da se bo kljub skupno zmanjšani potrebi po energiji povečala potreba po električni energiji (porast absolutne porabe elektrike in delež pri skupni končni porabi)
- Glede možnih (takojšnjih) ukrepov spričo energetske krize se kažejo tri tematska področja:
 - Zapolnitev skladišč ob istočasni razpršenosti virov pridobivanja plina
 - Vzorno ravnanje državnih organov pri varčevalnih ukrepih, kot je razsvetljava, temperatura prostorov (vzpodbude, pozivi) itd.
 - Širitev možnosti financiranja in sofinanciranja, tudi s ciljem kombinacije ukrepov (dodatek za stroške energije za gospodarstvo / finančna pomoč za posameznike; zamenjava kurilnih naprav na plin in olje, itd.)
- Energetska vprašanja je mogoče obravnavati le ob vključevanju drugih strokovnih področij, kot so turizem, varstvo podnebja, varstvo narave, krožno gospodarstvo, prostorsko načrtovanje itd.
- Neizogibni in vedno bolj zaostreni konflikti glede rabe, zlasti v alpskem prostoru, pri prehodu do zelene elektrike in pozivu po hitri izgradnji energetske proizvodne infrastrukture
- Iskanje odgovorov na naslednja vprašanja:
 - Kako se lahko na večplastne procese v alpskih državah odzove Alpska konvencija?
 - Katere zahteve/spodbude daje Alpska konvencija?
 - Kako lahko kot predstavniki Alpske konvencije ponudimo politiki ideje, ki bodo upoštevale posebnosti alpskega prostora?
 - Kako lahko izboljšamo oziroma sploh zagotovimo upoštevanje Alpske konvencije?

Pogled v prihodnost

- Izmenjava stališč 18. januarja 2023 je bila začetek; možnosti nadaljevanja:
 - drugo srečanje v 2. četrletju 2023;
 - Obravnava tematike v okviru Stalnega odbora junija letos ter naslovitev teme na naslednji seji Odbora za preverjanje
- Začetek procesa, ki ga gre razumeti kot neformalni »forum strokovnjakov za energijo«

- Cilj I: postopno poglobljanje razprave na podlagi treh področij, navedenih v Protokolu Energija, in sicer varčevanje, energetska učinkovitost in obnovljiva energija
- Cilj II: nadaljnja obravnava vprašanj preverjanja glede upoštevanja Alpske konvencije in njenih protokolov
- Po potrebi vključitev nadaljnjih deležnikov, kot so predstavniki EUSALP itd.
- Morebitna obravnava tematike na prihodnjem XVIII. zasedanju Alpske konference s pomočjo ustreznih predlogov sklepov, ki bi se morali nanašati tudi na prihodnost tega procesa

Pripravo

Zvezno ministrstvo za varstvo podnebja, okolje, energijo, mobilnost, inovacije in tehnologijo

Ewald Galle in Katharina Zwettler

Telefon: +43 1 71162 – 611766; +43 664 88742396

E-Mail: ewald.galle@bmk.gv.at; katharina.zwettler@bmk.gv.at

Pripravljeno dne: 14. marec 2023

Druga izmenjava stališč o energiji v Alpah

Energy Expert Forum – Pobuda Avstrije o usklajevanju energetskega vprašanja z zahtevami Alpske konvencije

9. maj 2023, od 10. do 15. ure, online; seznam sodelujočih in predstavitve so na voljo v [oblaku](#)

Ozadje izmenjave

- Izhodišča za izmenjavo mnenj in stališč na temo energije v Alpski konvenciji:
 - Trenutno (in od konca mandata Platforme za energijo leta 2014) v okviru Alpske konvencije ni delovnega telesa, ki bi obravnavalo energijo.
 - V alpskem prostoru obstajajo večplastne zahteve glede rabe energije. Priča smo zaostrovanju številnih in hudih posledic energetske krize – tudi glede Alpske konvencije in njenih protokolov.
 - Zato je nujno izoblikovati stališče Alpske konvencije glede energetskega vprašanja v alpskem prostoru v vseh različicah.
- Prva izmenjava mnenj in stališč je potekala 18. januarja 2023; zapisnik in podrobnejše informacije so na voljo v oblaku [Cloud](#).

Cilj

Oblikovanje nabora za alpski prostor specifičnih pristopov, odgovorov in utemeljitev na podlagi zahtev Alpske konvencije in njenih protokolov.

Razprava

Razprava je potekala v treh korakih, ki izhajajo iz protokola Energija Alpske konvencije: varčevanje z energijo, energetska učinkovitost, obnovljivi viri energije (OVE). Razpravo smo zato vodili v skladu s to logiko in s pomočjo naslednjih vprašanj:

- K tematskemu sklopu »varčevanje z energijo«:
 - Kateri so za Alpe specifični izzivi pri varčevanju z energijo?
 - Kateri so regionalni projekti/ukrepi, ki predstavljajo primere dobre prakse za varčevanje z energijo v smislu Protokola Energija? Navedite nekaj dejavnikov za uspešno izvajanje.
- K tematskemu sklopu »energetska učinkovitost«:
 - Kateri so za Alpe specifični izzivi za energetska učinkovitost?
 - Kateri so regionalni projekti/ukrepi, ki predstavljajo primere dobre prakse za energetska učinkovitost v smislu Protokola Energija? Navedite nekaj dejavnikov za uspešno izvajanje.
- K tematskemu sklopu »obnovljivi viri energije«:
 - Kateri so za Alpe specifični izzivi za rabo obnovljivih virov energije?
 - Kateri so najbolj obetavni obnovljivi viri energije?
 - Kateri so regionalni projekti/ukrepi, ki predstavljajo primere dobre prakse za rabo obnovljivih virov energije v smislu Protokola Energija? Navedite nekaj dejavnikov za uspešno izvajanje.

Delegacije in opazovalke Alpske konvencije so bile pozvane, da odgovorijo na ta vprašanja. V nadaljevanju je na voljo povzetek bistvenih vsebin (povezave do podrobnejših informacij so podčrtane). Ta povzetek tudi kaže, kako raznoliko podrobni so bili posamezni prispevki v razpravi. Več informacij je na voljo v dokumentih, ki so naloženi oblaku Alpske konvencije, ali pa jih lahko neposredno pridobite od vsake delegacije oziroma opazovalke.

Teoretske podlage in razmerje med varčevanjem z energijo in energetska učinkovitostjo

- »Varčevanje z energijo«: opuščanje rabe energije (odpovedati se rabi energije),
- »Energetska učinkovitost«: razmerje med donosom iz dobavljene moči, storitev, blaga ali energije glede na porabljeno energijo,
- »Izboljšanje energetske učinkovitosti«: povečanje energetske učinkovitosti kot rezultat tehničnih, vedenjskih ali gospodarskih sprememb,

- Energetska učinkovitost vodi do varčevanja z energijo.

Varčevanje z energijo

Kateri so za Alpe specifični izzivi pri varčevanju z energijo?

- Avstrija
 - V Avstriji, kot deželi zimskega športa, se postavlja naslednje vprašanje: »Smučanje kljub podnebnim spremembam?« Pereči okvirni pogoji so vedno toplejše zime, manj naravnega snega, izginjanje ledenikov ali tudi vedno manj zagotovil za snežno odejo na višini pod 2.000 m nadmorske višine.
 - Zimska smučarska sezona porabi pribl. 2.780 GWh/a = 0,9 % energetske porabe v Avstriji.
 - Vedno več ljudi izvaja zimске športe v Alpah, sezone se podaljšujejo; številna smučišča zato umetno zasnežujejo; umetni sneg na 1 hektarju smučišča pomeni pribl. 1 milijon litrov vode.
 - 70 % smučišč v Avstriji je umetno zasneženih; brez umetnega zasneževanja številni kraji z zimskimi športi v Alpah gospodarsko ne bi več preživel.
 - Energetsko intenzivna proizvodnja umetnega snega s snežnimi topovi z veliko porabo električne energije in ogromnim izpustom CO₂, ki ga ustvarjajo drugi stroji na smučiščih; možnost opuščanja zasneževanja, zlasti na nižje ležečih območjih (npr. pod 1.400 m nadmorske višine).
 - Več kot 1/3 vseh smučarskih središč se nahaja v Alpah: Potenciali za varčevanje z energijo so pri rabi energije v alpskih hotelih (ter gastronomskih obratih).
 - Okoli 40 % vseh obstoječih sedežnic na svetovni ravni je v alpskem prostoru; poraba el. energije z obratovanjem sedežnic (tudi poleti zaradi pohodništva): okoli 0,3 % energetske porabe v Avstriji.
 - Promet se v poletnih in zimskih turističnih mesecih potroji; prihodi in odhodi predstavljajo pribl. 60 % izpusta CO₂ (vzpostaviti je treba prevoz po železnici in el. avtobusi kot podnebnju prijazni alternativni!); področje prometa ima v Avstriji največji delež energetske porabe (leta 2019: 35 %).
- Francija
 - Smučarska območja so izpostavljena večjim energetskim težavam.
 - Cilji: Povezovanje podjetij/obratov in lokalnih skupnosti v eni regiji, da bi znižali energetske zahteve za 50 % in jih pokrili s 50 % OVE; regija Auvergne Rhone Alpes: območja TEPOS (omrežja območij na prehodu) se združujejo v energetska območja. Dodatno tudi osveščanje javnosti.

- Nemčija
 - Malo je alpsko specifičnih pristopov glede varčevanja z energijo; na sploh zaostrena situacija v Nemčiji na temo varčevanja z energijo.
 - Opozorijo na projekta »Zuugle.at« in »Zuugle.de«, ki naj bi v regiji Bavarska – Avstrija spodbujala in podprla celostni pristop do prometa/turizma pri načrtovanju pohodniških poti; predstavljene so ture, ki so dostopne z javnim prevozom (železnica in avtobusi).
- Slovenija
 - Premagovanje izzivov zahteva kombiniranje inovativnih energetske rešitev, učinkovitih strategij za upravljanje z energijo in močno politiki, s ciljem trajnostne rabe energije v alpski regiji.
 - Opozorijo na instrument lokalnih energetske konceptov in EKO sklad (več spodaj).
- WWF
 - Velik izziv so smučarska središča oz. zimski turizem. Zelo zanimiv je medregionalni pristop.
 - Pripomnijo, da naj se tako imenovani 'Snowfarming' ne uporablja za umetno podaljševanje sezone.
 - Tematiko energetske porabe je treba razumeti v medsebojnem razmerju potenciala in večje rabe obnovljivih virov energije. Največji potenciali za prihranek & učinkovitost se skrivajo v: 1. prometu, 2. stavbah in 3. industriji.

Kateri so regionalni projekti/ukrepi, ki predstavljajo primere dobre prakse za varčevanje z energijo v smislu Protokola Energija? Navedite nekaj dejavnikov za uspešno izvajanje. Po možnosti razlikujte med proizvodnimi procesi, javnimi storitvami, varčevanjem z energijo v velikih hotelih, na področju prometa, v športnih in prostočasnih objektih, toplotnem sektorju (ogrevanje stavb) in tehnologijami

- Avstrija
 - Primer športnih in prostočasnih objektov:
 - Obsteig v bližini Innsbrucka, višina pribl. 990 m, povprečna temperatura 1980: 6,2 stopinje Celzija, povprečna temperatura 2021: 8,0 stopinj Celzija; smučarsko središče je pod vedno večjim pritiskom zaradi pomanjkanja snega; redni fenomen je toplo vreme v božičnem času -> sedežnica je bila zgrajena pred 50 leti; odslej: namesto vlaganja v umetno zasneževanje je občina opustila smučišče in odstranila sedežnico; financiranje ni bilo več odobreno; tudi z vidika podnebne prihodnosti; nekdanja postaja sedežnice sedaj služi kot manjša kočica oz. zatočišče.

- Kitzsteinhorn: uvedeno je bilo alternativno upravljanje s snežno odejo: Snowfarming: na velikih površinah zadržujejo sneg, s čimer želijo upočasniti taljenje ledenikov.
- Seefeld (Tirolska): Snowfarming: sneg lanskega leta skladiščijo prek poletja in ga nato uporabijo naslednjo zimo ob pomanjkanju snega.
- Primer prometa:
 - Wagrain am Mooskopf (Salzburg), višina pribl. 840 m, povprečna temperatura 1980: 5,2 stopinje Celzija, povprečna temperatura 2021: 7,4 stopinje Celzija; kdor kupi vozovnico za sedežnico online, lahko od koderkoli iz zvezne dežele zastoj uporabi javna prevozna sredstva; od letos pripeljejo el. avtobusi vse do smučišča; pri izbiri smučišča se tako naslovi tudi tematiko trajnosti; hitrost sedežnice je prilagojena številu smučarjev; varčevanje z elektriko, saj sedežnica vozi počasneje, če je smučarjev manj.
 - Ischgl (žičnice Silvretta): brez ogrevanja sedežev na sedežnici in počasnejše vožnje z gondolo.
 - Žičnice na ledenik Kaprun (Kitzsteinhorn v Salzburgu): Zell am See in Kaprun sta podnebna in energetska vzorčna regija (KEM); npr.: Vzpenjača pripelje goste iz Kapruna neposredno na Kitzsteinhorn, prihranek 1,5 mio. km z osebni vozili na leto skozi dolino Kaprunertal.
- Primeri za celostni koncept:
 - Mallnitz (Koroška): Koncept »Gorniška vas«: brez velike hotelske infrastrukture; ogrevanje iz toplarne na biomaso; brezplačen javni lokalni promet za goste; oglaševanje javnega prevoza in prihoda z vlakom; moto: manj je več
 - KEM vzorčna regija Zell am See-Kaprun – 11 izvedbenih korakov za trajnostno turistično regijo: CO₂-nevtralni dopust(osveščanje o ogljičnem odtisu, ki ga gost ustvari na poti & oblikovanje regionalnega kompenzacijskega sistema); dopust brez avtomobila (spodbujanje javnih prevoznih sredstev); energetske svetovanje za turistična podjetja; energetske skupnosti s solarno energijo; koriščenje odpadne toplotne energije več podjetij oz. obratov; mobilnost z el. kolesi za goste & domačine; KEM-kongresi in drugi ukrepi osveščanja; trajnostna nabava, podnebju prilagojena infrastruktura.
- Slovenija
 - Ukrepi za varčevanje v energetske revnih gospodinjstvih, razogličanje stavb v alpskem prostoru ter izvajanje specifičnih ukrepov na področju trajnostne mobilnosti.
 - Lokalni energetske koncepti:

- Sprejetje lokalnega energetskega koncepta s strani lokalnega organa v smislu programa za energetske upravljanje v občini (prej je ta koncept odobril minister, pristojen za energijo, objavljen je bila spletni strani občine).
 - Koncepti služijo kot podlaga za načrtovanje prostorskega in gospodarskega razvoja občine, razvoj lokalnih energetske oskrbovalnih podjetij, za učinkovito rabo in varčevanje z energijo, za rabo OVE in izboljšanje kakovosti zraka na območju občine.
 - Občina lahko koncept pripravi sama ali skupaj z še eno ali več občinami.
 - Na podlagi v konceptu predstavljenih smernic in ob upoštevanju okoljskih meril in tehničnih značilnosti stavb lahko denimo občina z uredbo predpiše prednostno rabo energetskih proizvodov za ogrevanje.
 - Koncept je zavezujoča tehnična podlaga za izdelavo lokalnih prostorskih načrtov.
- Drugi ukrepi za spodbujanje energetske učinkovitosti:
 - Osveščanje javnosti na temo varčevanja z energijo v gospodinjstvih z manjšimi ukrepi.
 - Sprejetje sklepa vlade s priporočili in ukrepi glede temperatur hlajenja in ogrevanja v stavbah v javnih upravi; cilj: zmanjšanje porabe energije v stavbah za 10 %.
 - Generalna osredotočenost na varčevanje z energijo pri načrtovanju in gradnji stavb in načrtovanju prometa (trajnostna mobilnost; npr. Svetovno prvenstvo v nordijskem smučanju v Planici).
 - Gradbeni zakon (GZ-1): V okviru pridobitve gradbenega dovoljenja morajo biti izpolnjene bistvene zahteve in izdana energetska izkaznica za nove objekte (ustreza 3. odst. 5. čl. Protokola Energija); bistvene zahteve za objekte v okviru zakona so: mehanska odpornost in stabilnost, varnost pred požarom, higienska in zdravstvena zaščita ter zaščita okolja, varnost pri uporabi, zaščita pred hrupom, varčevanje z energijo, ohranjanje toplote in raba obnovljivih virov energije, univerzalna graditev in uporaba objektov ter trajnostna raba naravnih virov.
 - 31. člen GZ-1 govori o varčevanju z energijo, ohranjanju toplote in rabi OVE ter v številnih odstavkih zahteva konkretne ukrepe (npr. objekt mora biti v prostoru ustrezno orientiran in zasnovan z ugodnim razmerjem med površino toplotnega ovoja stavbe in njegovo kondicionirano prostornino; prostori morajo biti energijsko optimalno razporejeni; z materiali in elementi konstrukcije ter celotno zunanjo površino objekta mora biti omogočeno učinkovito upravljanje energijskih tokov; sistem ogrevanja mora ob najmanjših toplotnih izgubah zagotoviti ustrezno raven notranjega toplotnega ugodja; s pasivnimi gradbenimi elementi je treba zagotoviti, da se v času sončnega obsevanja in ob hkratnih visokih zunanjih

- temperaturah zraka prostori v objektu zaradi sončnega obsevanja ne pregrejejo; učinkovita raba energije za razsvetljavo se zagotavlja z naravno osvetlitvijo itd.).
- 33. člen GZ-1 zahteva glede trajnostne rabe naravnih virov sledeče:
Objekti morajo biti projektirani, grajeni, vzdrževani in odstranjeni tako, da je raba naravnih virov trajnostna in da se omogoča predvsem ponovna uporaba ali možnost recikliranja objektov, njihovih delov in gradbenega materiala po odstranitvi, dolga življenjska doba objektov in uporaba okoljsko sprejemljivih surovin in sekundarnih surovin v objektih.
 - Primer dobre prakse je EKO sklad, ki se financira predvsem iz prihodkov od prodaje emisijskih certifikatov in spodbuja projekte energetske učinkovitosti ter tako nastale prihranke; spodbude lahko koristijo vsi sektorji in tehnologije.
- WWF
 - Napotitev na projekt [BeyondSnow](#).

Potek in povzetek razprave na temo varčevanja z energijo

- Stavbe, promet, turizem so tri najpomembnejša področja, ki bi jih bilo treba glede povečanja potenciala za varčevanje z energijo v alpskem prostoru natančneje obravnavati.
- Odločilnega pomena je medsektorska obravnava; celostno razumevanje varčevanja z energijo je osrednja točka in edina značilnost Alpske konvencije; na tem področju lahko AK poda več impulzov.

Energetska učinkovitost

Kateri so za Alpe specifični izzivi za energetske učinkovitost?

- Avstrija
 - Možna področja delovanja za varčevanje z energijo v alpskem prostoru (npr. umetno zasneževanje; obratovanje sedežnic; obratovanje alpskih hotelov in gastronomskih obratov; obratovanje športnih in prostočasnih objektov; prihod in dohod ter lokalni promet) so primerna tudi za uvajanje ukrepov, ki bi prispevali k izboljšanju energetske učinkovitosti.
 - Ukrepi za izboljšanje energetske učinkovitosti služijo tako interesom varstva podnebja in okolja kot tudi podjetniškimi interesom glede trajnostnega znižanja stroškov energije.
- CIPRA AT

- Nujni so ukrepi, da zmanjšamo povratne učinke.
- Ne smemo vztrajati pri rešitvah/tehnologijah, temveč delovati po vzoru »tehnološka odprtost« (npr. vodik je na področju prometa smiselno dolgoročno, pri kratkih razdaljah pa je kontraproduktiven).

Kateri so regionalni projekti/ukrepi, ki predstavljajo primere dobre prakse za energetske učinkovitost v smislu Protokola Energija? Navedite nekaj dejavnikov za uspešno izvajanje.

- Avstrija
 - Redne energetske presoje bistvenih področij, porabnikov energije, kot so denimo »stavbe«, »proizvodni procesi« in »transport« ter izvajanje priporočil, izdelanih v okviru energetskih presoj, kot ključ za izkoriščanje potencialov energetske učinkovitosti.
 - Alternativne energetske presoje: Uvedba certificiranega sistema za okoljsko in energetske upravljanje.
 - Prostovoljno izvajanje energetskih presoj in/ali koriščenje možnosti energetskega svetovanja za podjetja, za katera energetske presoje niso obvezne.
 - Cilj energetske presoje: identificirati, analizirati in priporočati ukrepe za podjetja za zmanjšanje energetske porabe, za izboljšanje energetske učinkovitosti in spodbujanje uporabe OVE ter upoštevati vzajemno delovanje relevantnih ukrepov.
 - V skoraj 64 % prijavljenih energetskih presoj je ugotovljen potencial za varčevanje z energijo od 1 do 10 %; razmeroma visoki povprečni potenciali za prihranek energije v prometu (od 5 do 20 %); pri energetskih presojah s potencialom energetskega prihranka za več kot 20 % so v ospredju ukrepi za stavbe.
 - Podnebna vozovnica je pomemben ukrep na področju transporta (uporaba vseh javnih prevoznih sredstev z eno samo vozovnico; stroški za celo Avstrijo na leto znašajo 1.095 EUR).
 - Dejavniki:
 - Hitra priprava zakonskih podlag: Zakon o energetske učinkovitosti (načrt varčevanja z energijo za Avstrijo za zmanjšanje energetske porabe za 18 % do leta 2030) in Zvezni zakon o zagotavljanju toplotnega ogrevanja iz OVE (zakonska podlaga za opuščanje toplotnega ogrevanja iz fosilnih goriv do leta 2040)
[opomba: novi Zakon o energetske učinkovitosti je že začel veljati s 15. junijem 2023.]

- Ustrezno zagotavljanje subvencijskih sredstev: od leta 2023 je predvidenih 190 mio. EUR/leto za spodbujanje ukrepov energetske učinkovitosti (poudarek na spodbujanju toplotno-energetske sanacije, hidravlične kompenzacije oz. optimiranja ogrevanja, energetske svetovanje, avtomatizacija stavb ali spodbujanje ukrepov za varčevanje z energijo v športnih objektih).
- Osveščanje in zagotavljanje potrebnega strokovnega kadra (energetske storitvene službe).
- Slovenija
 - Močno vključevanje v projekte energetske učinkovitosti na regionalni ravni:
 - Vodenje projekta največkrat prevzamejo lokalne energetske agencije, ki dobro poznajo določeno območje (učinkovit prispevek k razvoju in sodelovanju z okoliškimi regijami v sosedstvu).
 - Primer projekta LIFE IP CARE4CLIMATE: je osemletni celostni projekt, ki z ozaveščanjem, izobraževanjem in usposabljanjem ključnih deležnikov spodbuja izvajanje ukrepov, s čimer bo Slovenija učinkoviteje dosegla cilj zmanjšati emisije toplogrednih plinov do leta 2030 oziroma hitrejši prehod v nizkoogljično družbo; financiranje zagotavljajo evropski program LIFE, Sklad za podnebne spremembe in projektni partnerji.
 - Pomembna je vloga lokalnih energetske agencij:
 - Delo s ciljem uspešnega izvajanja energetske konceptov, večja učinkovitost pri pridobivanju novih projektov ter finančnih sredstev, tako državnih kot iz Evropske unije.
 - Sodelovanje pri pripravi lokalnih energetske konceptov ter izdelava občinskih akcijskih načrtov za trajnostno energijo in podnebne spremembe; sodelovanje pri primerih »dobre prakse«, kot denimo energetske upravljanje in sanacija stavb (v javnem in zasebnem sektorju), raziskave in razvoj ter izobraževanje (delavnice za ciljne skupine, npr. javni sektor, prebivalce, podjetja, osnovne šole itd.).
 - Več lokalnih agencij pokriva perimenter Alpske konvencije.
 - Pravilnik o učinkoviti rabi energije v stavbah: Pravilnik določa tehnične zahteve za graditev skoraj nič energijskih stavb za doseganje energetske učinkovitosti stavb na področju lastnosti toplotnega ovoja stavbe, ogrevanja, hlajenja, klimatizacije, prezračevanja, zagotavljanja lastnih obnovljivih virov energije itd.

Potek in povzetek razprave na temo energetske učinkovitosti

- Učinkovitost je možno bolje politično komunicirati kot opuščanje.

- Energetsko-gospodarsko načrtovanje deluje v kombinaciji s koncepti za energetsko učinkovitost.

Obnovljivi viri energije

Kateri so za Alpe specifični izzivi za rabo obnovljivih virov energije?

- Avstrija
 - Možnost priključka na omrežje ni vedno na voljo.
 - Težaven transport delov naprav do mesta postavitve.
 - Močnejši/neredni vetrovi in Evropski atlas vetrov ne podaja vseh regionalnih posebnosti.
 - Zlasti manjka za zahodne (alpske) zvezne dežele določena namembnost (manjkajo primerne in prednostne cone).
- Slovenija
 - Visok delež zaprtih in zavarovanih območij, kot so denimo območja Natura 2000.
 - Nadomeščanje rabe fosilnih goriv v odročnih oz. oddaljenih napravah.

Kateri so najbolj obetavni obnovljivi viri energije?

- Avstrija
 - Pridobivanje energije iz vodnih virov je zelo pomembno, vendar je povečini že izkoriščeno (trenutno znaša delež OVE pri proizvodnji el. energije iz vodnih virov okoli $\frac{3}{4}$; (2021: 42,3 TWh od skupaj 56,8 TWh elektrike iz OVE, izračun v skladu z Direktivo EU 2009/28/ES).
 - Razširitev dodatne proizvodnje zlasti vetrne energije in PV: najvišji dodatni potenciali in dodatni proizvodni profili.
 - Trenutna ocena potencialov:
 - Na nacionalni ravni naj bi bil konca junija 2023 objavljen osnutek avstrijskega celostnega načrta infrastrukturnega omrežja (npr. s prikazom možnih scenarijev potencialov).
 - Projekt podrobnejše posodobitve podatkov o potencialih OVE (prikaz potencialov na manjših površinah do leta 2030 in 2040 ter upoštevanje nadaljnjih dejavnikov, kot so vplivi podnebne krize ali tehnološki napredek pri napravah) se je že začel in predvidoma trajal 2 leti.
 - Tržne premije za vetrno energijo: Diferenciacija lokacij se izvaja na podlagi specifične letne proizvodnje elektrike krožnih rotorjev; za vetrno energijo od 400

višinskih metrov naprej dodatno zvišanje korekcijskega faktorja, od 1.400 višinskih metrov naprej je tako možen skupno opredeljeni korekcijski faktor med +27,66 % kot pribitek in -14 % kot odbitek (do 400 m: med +20 % kot pribitek in -14 % kot odbitek).

- Nemčija

- Voda: političen kompromis med OVE in varstvom narave; manjše spodbude za male hidroelektrarne (kljub nasprotovanju ministrstva za okolje).
- Veter: še naprej brez velike vloge na alpskem območju (v južni Nemčiji celo postavljeno v ozadje), večji pomen in širitev naj bi se izvajala v severni Nemčiji.
- PV in sončna energija imata v alpskem prostoru velik pomen (uvedene tudi nove metode, npr. plavajoče PV, PV na prostih površinah).
- Toplotne črpalke in biomasa pridobivata na pomenu; pomembna je biomasa 2. generacije, to je energetska predelava zadnje stopnje.
- Transport in zamenjava energije bosta v prihodnje igrala zelo veliko vlogo.

- Slovenija

- Hidroenergija in sončna energija obetata največ, sledijo toplotne črpalke in biomasa.
- Veter: Priprava prenove nacionalnega energetskega načrta (projekti plinovoda, vendar v perimetru AK trenutno ni vetrnih elektrarn).
- Tema lokacija I: Zakon o prostorskem načrtovanju predvideva možnost skrajšanega postopka za namestitvev objektov za proizvodnjo obnovljive energije v okviru občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN); s pomočjo OPPN je mogoče načrtovati prostorski razvoj in spremembo namenske rabe, če:
 - so v skladu z lokalnim energetskega konceptom,
 - so v javnem interesu in v skladu s cilji prostorskega razvoja občine,
 - niso v nasprotju s smernicami aktualne Strategije prostorskega razvoja Slovenije (SPRS), z akcijskim načrtom za izvajanje strategije, z regionalnim prostorskim načrtom ali z občinskim prostorskim načrtom,
 - niso v nasprotju z zakonskimi določbami in sprejetimi nacionalnimi prostorskimi izvedbenimi akti.
- Tema lokacija II: Trenutno se sprejema novi zakon o uvajanju obnovljivih virov energije v prostorsko načrtovanje in uredba o obnovljivih virih energije: pri načrtovanju prostorskega razvoja bo prednost namenjena rabi degradiranih območij (že poseljene, pozidane površine, zlasti strehe večjih stavb ali parkirišč, cestne in železniške površine ter opuščene deponije odpadkov).

- Francija

- Potencial za proizvodnjo energije je v Alpah na voljo, vendar z geografskega vidika težaven (npr. težavna je namestitvev naprav).

- Potencial hidroenergije je že izkoriščen (95 % hidroelektrarn je na gorskih območjih; po večini male in mikro HE); zelo visoka raven sprejemanja obstoječih naprav. Izziv predstavlja součinkovanje z varstvom biotske raznovrstnosti.
- PV ima veliko prednosti (nagib, učinek albedo oz. odbojnosti).
- Veter: ni pomemben energent; malo prednosti (malo vetra, varstvo krajine).
- WWF
 - Energija ni samo elektrika (npr. biomasa ima v celostnem energetskega konceptu pomembno vlogo).
 - Regionalne ideje za manjše površine so kontraproduktivne: Osredotočanje na samooskrbo je težavno, ni stabilnega električnega omrežja brez izmenjave na EU ravni; pomemben je odnos med Alpami in dolinami.
 - Sprememba okvirnih pogojev: Cena CO₂, opuščanje kontraproduktivnih spodbud, itd.
- CIPRA International
 - Izziv je širitev zavarovanih območij: niso še v celoti opredeljena; ni še zadostnega znanja o prizadetosti zaradi podnebnih sprememb.
 - S pomočjo Nature Restoration Law več površin pod zaščito in strogo zaščito (30 % oz. 10 %).

Kateri so regionalni projekti/ukrepi, ki predstavljajo primere dobre prakse za rabo obnovljivih virov energije v smislu Protokola Energija? Navedite nekaj dejavnikov za uspešno izvajanje.

- Avstrija
 - Izgradnja na že povezanih območjih (npr. smučarska območja).
 - Primer »daWindSchi« (smučarsko in pohodniško območje Salzstiegl) => 2 * 1,5 MW (z več kot 90 % je imela večina vprašanih turistov (n=268) zelo dobro do dobro mnenje o vetrni elektrarni; več o tem na povezavi [Frühwald 2009: Windenergienutzung in Schigebieten daWindSchi](#)).
 - Dejavniki:
 - Izbor primernih con: Blizu obstoječe infrastrukture, upoštevanje zavarovanih območij, itd.
 - Dodatna oprema naprav: za PV denimo spremljevalni ukrepi za spodbujanje biotske raznovrstnosti (pašni koncepti, pasovi cvetočih rastlin itd.) in prehodi za divje živali; za veter npr. barvne markacije; za vodo npr. ribje steze, preostala voda).
- Slovenija

- Projekt v okviru programa »Horizon Europe« za sanacijo planinskih koč z izgradnjo naprav za OVE.

Potek in povzetek razprave na temo obnovljivih virov energije

- Veter: trenutno v alpskem prostoru še določena zadržanost.
- PV: naprave največkrat na ugodnih legah (intenzivna osončenost).
- Voda: zelo raznolik pomen v alpskih državah (deloma že izkoriščeno, deloma zadržanost).
- Biomasa: zanimiv energent za vse države (kaskadna raba kot pogoj).
- Energetska samooskrba v alpskem prostoru je kontraproduktivna; v tej zvezi je treba upoštevati številne zavarovane dobrine.
- Soodvisnost varstva biotske raznovrstnosti in narave so izpostavile zlasti NVO:
 - Upoštevanje zavarovanih območij glede OVE: opredeliti je treba nova zavarovana območja; obdobje od opredelitve zavarovanega območja do postavitve naprav OVE je lahko kritično.
 - Opozorilo na 1. odst. 11. čl. Protokola Varstvo narave: zaveza pogodbenic k širitvi zavarovanih območij – poziv pogodbenicam, da ta člen izvajajo.
- Potrebne so zahteve in opredelitve glede načrtovanja, da se lahko določijo lokacije, ki so na voljo za OVE; preišljeni prostorski elementi so v alpskem prostoru osrednjega pomena! Kolikor hitreje se začne načrtovanje, toliko prej je mogoče preprečiti konflikte.
- Nujne so razumne cene CO₂ in dobro ravnanje s subvencijami (preprečitev subvencij, ki so za okolje kontraproduktivne).

Sklep in pogled v prihodnost

- Kritika, da manjka več kot polovica pogodbenic: sodelovale niso Švica, Lihtenštajn, Italija in EU.
- Vprašanje Avstrije, ali imajo pogodbenice še željo, da se tema energije v okviru Alpske konvencije obravnava naprej.
- Avstrija si bo prizadevala za organizacijo 3. Energy Expert Forum konec 2023 ali v začetku 2024.
- Po potrebi vključitev nadaljnjih deležnikov, kot so predstavniki EUSALP itd.

- Morebitna obravnava tematike na prihodnjem XVIII. zasedanju Alpske konference s pomočjo ustreznih predlogov sklepov, ki bi se morali nanašati tudi na prihodnost tega procesa.
- Posvetovalni odbor za alpsko podnebje: Konec leta 2023 je načrtovana delavnica na temo konfliktov glede rabe

Za pripravo

Zvezno ministrstvo za varstvo podnebja, okolje, energijo, mobilnost, inovacije in tehnologijo

Ewald Galle in Katharina Zwettler

Telefon: +43 1 71162 – 611766; +43 664 88742396

E-Mail: ewald.galle@bmk.gv.at; katharina.zwettler@bmk.gv.at

Pripravljeno dne: 8. avgust 2023

Tretja izmenjava stališč o energiji v Alpah

Energy Expert Forum – Pobuda Avstrije o usklajevanju energetskega vprašanja z zahtevami Alpske konvencije

7. maj 2024, od 10. do 15. ure, online

Ozadje izmenjave

- Izhodišče za izmenjavo mnenj in stališč na temo energije v Alpski konvenciji:
 - Trenutno (in od konca mandata Platforme za energijo leta 2014) v okviru Alpske konvencije ni delovnega telesa, ki bi obravnavalo energijo.
 - V alpskem prostoru obstajajo večplastne zahteve glede rabe energije. Istočasno smo pričča zaostrovanju številnih in hudih posledic energetske krize – tudi glede Alpske konvencije in njenih protokolov.
 - Zato je nujno izoblikovati stališče Alpske konvencije glede energetskega vprašanja v alpskem prostoru v vseh različicah.
- Prva izmenjava mnenj in stališč je potekala 18. januarja 2023; druga izmenjava je bila 9. maja 2023; zapisnika in podrobnejše informacije so na voljo v [oblaku](#) (geslo: Energy-Forum).

Cilj

Oblikovanje nabora za alpski prostor specifičnih pristopov, odgovorov in utemeljitev aktualnega razvoja glede vprašanj v zvezi z energijo v Alpah (med drugim Direktiva EU o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, t.i. direktiva RED III) - na podlagi zahtev Alpske konvencije in njenih [protokolov](#). Temu cilju smo sledili pri vseh treh srečanjih. Razprava je zmeraj sledila 3-stopenjski hierarhiji, ki izhaja iz Protokola „Energija“ Alpske konvencije: prihranek energije, izboljšanje energetske učinkovitosti, širitev obnovljivih virov energije (OVE).

Razprava

- Kateri so največji konflikti pri rabi v zvezi z energijo v vaši državi/organizaciji?
- Kaj bi olajšalo reševanje konfliktov (npr. pravni ukrepi/možnosti financiranja, strategije, aktivnosti na področju komunikacije)?
- V zvezi z direktivo o OVE (RED III), pravnim okvirom za razvoj OVE v vseh panogah gospodarstva EU:
 - Obstajajo razmišljanja, da bi določena območja, projekte ali tehnologije „izključili“ iz področja „pretežno javnega interesa“?
 - Definicija in opredelitev območij za pospeševanje OVE igrata ključno vlogo pri celotni izvedbi. Kakšni so izvedbeni koraki in v kolikšni meri se v alpskih državah alpski svet postavlja v ospredje?
- Katere so prednosti Protokola Energija Alpske konvencije, ko gre za konflikte pri rabi v zvezi z energijo in kako lahko te prednosti izkoristimo?
- Katera sporočila bi lahko predali Alpski konferenci, ki se bo sestala januarja 2025?
- Katere možnosti za ohranitev razprave o energiji znotraj Alpske konvencije se vam zdijo izvedljive?

Po predstavitev dela Posvetovalna odbora za alpsko podnebje (ACB), organizacije WWF v zvezi z dolino Kaunertal ter organizacije CIPRA International glede aktualne politične razprave na temo energija v Švici, so bile delegacije in opazovalke v Alpski konvenciji povabljeni, da podajo odgovore na zgoraj navedena vprašanja. V nadaljevanju boste našli povzetek bistvenih vsebin (povezave do nadaljnjih informacij so podčrtane). Iz tega povzetka je razvidna raznolikost v poglobitvi posameznih prispevkov k razpravi. Nadaljnje informacije najdete v dokumentih, ki so na voljo v oblaku oz. jih lahko pridobite od dotičnih delegacij in opazovalk.

Konflikti pri rabi

Kateri so največji konflikti pri rabi v zvezi z energijo v vaši državi/vaši organizaciji?

- Avstrija
 - Raba kmetijskih površin.
 - Nizka raven sprejemanja umeščanja z zvezi s pojavom „ne na mojem dvorišču“ (not in my backyard -NIMBY).

- Umestitev naprav OVE, upoštevajoč skladnost z naravo.
- Na področju energetske učinkovitosti bo izvajanje preoblikovane direktive EU o energetske učinkovitosti (EED III) zahtevalo dodatno prilagoditev v smeri ambicioznejših ciljev za zmanjšanje porabe končne energije, kar bo potrebno opredeliti že v posodobljenem Nacionalnem energetskem in podnebni načrtu (NEPM), ki ga je potrebno predložiti EK do junija 2024¹.
- Italija
 - Sklicevanje na 3. (Skladnost z mednarodnim pravom in s politiko na drugih področjih) in 4. poglavje (Sodelovanje teritorialnih skupnosti) Protokola Energija.
 - Korak nazaj v smislu deregulacije; površine, ki se uporabljajo za pridelavo živil, se ne smejo več uporabljati za proizvodnjo energije (omejitev je bila sklenjena maja 2024); postavljanje prioritet: npr. varnost oskrbe s hrano pred varnostjo oskrbe z energijo.
- Francija
 - Različne zahteve glede rabe povzročajo konflikte pri rabi, kot recimo varstvo biotske raznovrstnosti in varstvo krajine.
 - Kakovost zraka in varstvo biotske raznovrstnosti konkurirata s proizvodnjo energije iz biomase.
- Slovenija
 - Med največjimi konflikti pri načrtovanju/rabi OVE (predvsem sončne in vetrne elektrarne) v Sloveniji so:
 - poraba prostih površin z izkoriščanjem kakovostnih kmetijskih in gozdnih površin, izguba značilnih delov kulturne krajine,
 - nizkofrekvenčni hrup (predvsem vetrna energija), varstvo ptic,
 - potencialno bleščanje zaradi fotovoltaičnih naprav na področju prometnih poti (železniške proge) ter delovnih in bivalnih prostorov,
 - šibko omrežje (pomanjkanje omrežja, gradnja novega omrežja, neželeni vidni nadzemni vodi).
 - slaba komunikacija z lokalnim prebivalstvom (pravočasne informacije, obrazložitev prednosti in slabosti, itd.),
 - varstvo kulturne dediščine.
 - Pristojno ministrstvo (za naravne vire in prostor) je na podlagi Zakona o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov pripravila Uredbo o podrobnejših pravilih urejanja prostora za umeščanje fotonapetostnih naprav in

¹ Opomba: NEPM je medtem že objavljen in ga najdete tukaj: https://www.bmk.gv.at/dam/jcr:6c55ea04-e4b8-499f-ac3b-9d8786147cee/NEKP_Aktualisierung_2023_2024_final.pdf

sprejemnikov sončne energije; s katero se fotonapetostne naprave prednostno umešča na površine, ki so jih država ali občine z Zakonom o urejanju prostora že predvidele za gradnjo. To so med drugim strehe stavb in parkirišč z osnovno površino več kot 1000m², cestne in železniške površine, površine za proizvodnjo elektrike in zaprte deponije.

- CIPRA Nemčija
 - Majhne hidroelektrarne v alpskem delu Nemčije povzročajo pomisleke: na lokalni ravni se sprejemajo sklepi; obujajo se stari projekti, ki so zaradi Okvirne direktive o vodah (ODV) bili odloženi.
- ISCAR
 - Konflikt med varstvom biotske raznovrstnosti in krajino.
 - Fotovoltaične naprave na prostih površinah.
 - Priprava podlage za načrtovanje območij, ki so primerna za proizvodnjo OVE (predvsem fotovoltaika):
 - poročilo s seznamom kriterijev za površine, ki so primerne iz vidika biotske raznovrstnosti in krajine, ter so predhodno obremenjena z infrastrukturo: [Načrtovanje izgradnje obnovljivih virov energije, skladno z biotsko raznovrstnostjo in krajino | Platforma znanost in politika \(Plattform SAP\) \(scnat.ch\)](#),
 - raziskava o vključenosti prebivalstva pri določanju prednostnih lokacij: [Integracija socialnih dejavnikov: nov pristop pri izbiri lokacije za solarne in vetrne elektrarne \(wsl.ch\)](#).
- WWF
 - Energetski sistemi, ki delujejo z 2/3 uvožene fosilne energije, povzročajo konflikte pri rabi med tem, kar se izvaja tukaj v alpskem prostoru in tem, kar se izvaja tam, od koder se pridobiva energija.
 - Načrt omrežne infrastrukture (NIP): napajanje v nizkonapetostne mreže je prav tako izziv; tudi tukaj je treba okrepiti načrtovanje omrežja na regionalni/nacionalni ravni.

Kaj bi olajšalo reševanje konfliktov (npr. pravni ukrepi/možnosti financiranja, strategije, aktivnosti na področju komunikacije)?

Opomba: V nekaterih primerih so bile predlagane rešitve navedene skupaj z odgovori na 1. vprašanje o konfliktih pri rabi.

- Avstrija
 - Prihranek energije in energetska učinkovitost.

- Načelo: Ne proizvajajmo kilovatnih ur (kWh), ki ostanejo neporabljene.
- Energetska učinkovitost kot cilj, za katerega si je treba prizadevati predvsem zaradi lastnega pomena, mora in lahko pod okriljem podnebne varstva skupaj s širjenjem OVE bistveno prispeva k energetskega prehodu ter doseganju cilja podnebne nevtralnosti (ciljna triada: energetska učinkovitost, izgradnja OVE in varstvo podnebja): pozitivni vzajemni učinki energetske učinkovitosti se kažejo tako v neposrednem zvišanju količine ter s tem tudi deleža obnovljive energije, kot tudi v znižanju izpusta toplogrednih plinov; prihranek energije je odločilnega pomena pri doseganju podnebnih ciljev (prihranek pri fosilnih gorivih pomeni manj CO₂) ter za doseganje energetskega prehoda.
- Ustrezne, učinkovite in pravočasne možnosti participacije civilne družbe (glej tudi podtočko Izbira lokacije), s poudarkom na zelo dobro upravljanje deležnikov.
- Izbira lokacije
 - V prihodnost usmerjen izbor lokacije, da se tako zmanjša potencial konfliktov.
 - Direktiva RED III zahteva območja za pospešeno postavitve naprav za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov.
 - Na državni ravni je bil pred kratkim dokončan integriran Načrt omrežne infrastrukture kot krovni strateški instrument. V njem se med drugim obravnava prenosna omrežja in proizvodni potencial, tako za električno, kot tudi za plinsko infrastrukturo. Zanj je bila opravljena tudi strateška okoljska presoja (SOP), ki me drugim vsebuje vzorčne ukrepe za preprečevanje, zmanjševanje ali izravnavo negativnih okoljskih vplivov.
- Uporaba ravni SOP za razpravo in obravnavo temeljnih vprašanj, kot so izbira lokacije (glej tudi podtočko Izbira lokacije), alternative projekta, ničelna varianta, itn. (in ne šele na ravni posameznega projekta, kot recimo v postopku za Presajo vplivov na okolje, PVO).
- Prostorsko načrtovanje, ki upošteva tudi skladnost z naravo, kot ključ za reševanje konfliktov v rabi na ravni načrtovanja.
- Uporaba možnosti okoljske mediacije.
- Načrtovanje naprav: dvojna raba s kmetijsko fotovoltaiiko, označevanje vetrnih elektrarn za nočno rabo glede na potrebe, itd.
- Ciljno usmerjene finančne spodbude:
 - dodatki za inovativne sisteme,
 - ekološki kriteriji za dodeljevanje subvencij,
 - odbitki subvencije, npr. pri prosto stoječih sončnih elektrarnah na zelenih površinah (izjema so recimo deponije, kmetijske fotovoltaične naprave, itn.).
- Skupnosti za OVE:

- ekonomske prednosti za skupno (lokalno/regionalno) rabo energije iz obnovljivih virov (med drugim znižanje omrežnin),
 - prednosti za lokalne potrošnike in/ali proizvajalce, s tem se krepi tudi vključenost lokalne skupnosti v energetske preobrat.
- Treba je razlikovati med podobo krajine in biotsko raznovrstnostjo: podoba krajine ni sinonim za biotsko raznovrstnost; podoba krajine se bo spremenila s potrebno gradnjo.

Direktiva o obnovljivih virih (RED III)

Obstajajo razmišljanja, da bi določena območja, projekte ali tehnologije „izključili“ iz področja „pretežno javnega interesa“?

- Avstrija
 - RED III je pravkar v izvajanju, zato ni možno podati dokončnih izjav glede uporabe „pretežno javnega interesa“ za konkretna območja/tehnologije.
 - Pri ugotavljanju potencialov v okviru Načrta omrežne infrastrukture se je med drugim predvidevalo, da gradnje v varovanih območjih višjega reda ne bo (glej tudi RED III, člen 15c).

- Slovenija
 - Novi člen direktive RED III 16f o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, ki se navezuje na pretežno javni interes, se v Sloveniji izvaja preko spremembe Zakona o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (dva nova odstavka v 17. členu); energetska sektor nima prednosti za umestitev vetrnih elektrarn v tistih obstoječih varovanih območjih (ali delih obstoječih varovanih območjih), za katere je že v obstoječih varstvenih predpisih določena prepoved gradnje.
 - Določanje prednostnih območij: analiza glede uporabe vetrne in sončne energije ter 13 prednostnih območij (ocena glede na stopnjo tveganja); vsa območja Natura 2000 se nahajajo na območjih z visokim tveganjem; teh ni mogoče določiti kot prednostna območja.
- CIPRA International
 - Izziv: interesi za oskrbo z energijo so enakovredni z drugimi interesi (ali imajo celo prednost); grozeče pomanjkanje služi kot argument za prednostno obravnavo.
- CIPRA Avstrija
 - RED III je zelo obsežna direktiva: do 21. februarja 2026 morajo države članice EU določiti prednostna območja za umestitev obnovljivih virov energije (območja za pospeševanje OVE).
 - Države članice morajo zagotoviti, da bodo projekti OVE v postopkih za pridobivanje dovoljenj, pri načrtovanju, gradnji in izvedbi deležni statusa pretežnega javnega interesa, ter da služijo javnemu zdravju in varnosti. To je še posebej pomembno, ko je interese potrebno oceniti skladno z direktivo o habitatih, okvirno direktivo o vodah ter ptičjo direktivo. Besedilo v direktivi RED III (prim. člen 16f) je zapisano tako, da lahko dodelijo izredna dovoljenja (npr. gradnja naprave OVE na območju Natura 2000).

Definicija in opredelitev območij za pospeševanje OVE igrata ključno vlogo pri celotni izvedbi. Kakšni so izvedbeni koraki in v kolikšni meri se alpski svet v alpskih državah postavlja v ospredje?

- Avstrija
 - Konkretna določitev območij za pospeševanje OVE se izvaja na ravni zveznih dežel.

- Slovenija
 - S tehnično podporo Evropske komisije je bil izveden projekt „RES Slovenia“:
 - analizirani so bili potenciali za rabo sončne, vetrne in vodne energije ter primernost območij glede na 13 skupin varstvenih režimov (prednostna območja),
 - opredelitev območij brez tveganja, z majhnim tveganjem, s srednje velikim tveganjem in z visokim tveganjem za umestitev novih naprav za obnovljive vire energije: vsa območja Natura 2000 se nahajajo na območjih z visokim tveganjem (te lokacije niso določene kot prednostne lokacije),
 - rezultati projekta RES v Sloveniji se uporabljajo kot strokovna podlaga za pripravo tematskega akcijskega programa za potencialna prednostna območja za sončno in vetrno energijo,
 - v akcijskem programu bodo opredeljena prednostna območja za umestitev novih sončnih in vetrnih elektrarn, ta prednostna območja pa se ne bodo nahajala na območjih Natura 2000 ter nacionalnih in drugih (krajinskih, itd.) parkov,
 - določbe ali členi, ki se navezujejo na prednostna območja za OVE, bodo v predvidenem času (do maja 2025) izvedeni v zakonu, ki je omenjen pri prejšnjem vprašanju.
- CIPRA International
 - Potrebno je kartiranje varovanja vrednih območij nacionalnega pomena; želja po projektu za opredelitev krajin na celotnem območju Alp, ki nastajajo pod ledeniki; pojem „varovanja vredno“ je potrebno jasno definirati.

Protokol Energija

Opomba: Predstavitve na temo Protokol Energija je na voljo v [oblaku](#).

Katere so prednosti Protokola Energija Alpske konvencije, ko gre za konflikte pri rabi v zvezi z energijo in kako lahko te prednosti izkoristimo?

- Avstrija
 - Protokol Energija je v Avstriji enakovreden z zakonom in je zato neposredno veljaven; prim. 2. odstavek 5. člena, iz katerega lahko izpeljemo načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ („energy efficiency first“): „Pogodbenice zagotovijo okolju prijaznejšo rabo energije ter prednostno spodbujajo prihranek energije in racionalno rabo energije“.

- Trenutno se na državni in deželni ravni do konca koledarskega leta 2024 pripravljata strategija po načelu „energetska učinkovitost na prvem mestu“ (podrobnejše informacije v zvezi s tem najdete v dodatnem dokumentu v oblaku; na voljo le v nemškem jeziku).
- Slovenija
 - Čeprav je bil protokol sprejet že pred 20 leti, so v njem še vedno poudarjeni pomembni vidiki oskrbe z energijo v občutljivem alpskem prostoru: predvsem gre za učinkovito rabo energije in zmanjšanje uporabe fosilnih goriv.
 - V ospredju je ranljivost alpskega prostora; npr. PVO, dostop do čim boljših tehnologij; obnovitev območij 11. člena (Renaturacija in sonaravne gradbene metode).
- CIPRA Avstrija
 - Protokol lahko pokaže učinek; npr. 2. odstavek 10. člena je zadostoval v postopku v Kronhofgraben (Avstrija; preprečitev nadzemnega voda čez Kronhofthörl).

Sklep in pogled v prihodnost

Katera sporočila bi lahko predali Alpski konferenci, ki se bo sestala januarja 2025?

- Treba je izreči priznanje za aktivnosti avstrijske delegacije in poudariti potrebo po nadaljnji obravnavi teme energija v organih Alpske konvencije.
- Osnutek sklepa s tem/podobnim besedilom:

„Alpska konferenca ugotavlja, da je ob priznavanju obveznosti iz Okvirne konvencije, zlasti iz Protokolov „Energija“, „Varstvo narave in urejanje krajine“ ter „Urejanje prostora in trajnostni razvoj“ in iz skupno pripravljene deklaracije o upravljanju voda, še naprej potrebno ustrezno spodbujati čezmejni dialog za skupno obravnavo energetskega vprašanja, ob upoštevanju ekoloških meja v alpskem prostoru.“

Katere možnosti za ohranitev razprave o energiji znotraj Alpske konvencije se vam zdijo izvedljive?

- Nasprotovanje ideji o novi delovni skupini v okviru Alpske konvencije.
- Želja, da se iz postopka izvzamejo čustva.
- Tema energija naj bo še naprej v obravnavi tudi v okviru odbora ACB.

- Zasnova nadaljnega projekta; iz protokolov Alpske konvencije izhaja obveza za sodelovanje, ki je vezano na določen projekt.
 - Cilj: najti možnosti izmenjave na temo energija, da bi tako našli skupne točke.
 - Možne teme:
 - razvoj komunikacijske strategije (obravnavanje konfliktov pri rabi),
 - zasnova smernic za urade, kako se soočiti s temi konflikti,
 - projekt za dolgoročno opazovanje in obveščanje -> sodelovanje v okviru znanstvenih raziskav.
 - Možni načini izvajanja:
 - prijava projekta preko programa Območje Alp,
 - obravnava tematike v okviru prihodnjega predsedstva v EUSALP AT-LI 2025; avstrijska Koroška je dala pozitivne signale za obravnavo teme OVE ter konfliktov pri rabi,
 - vključitev akcijskih skupin EUSALP AS6 in AS9.

Pripravili

Zvezno ministrstvo za varstvo podnebja, okolje, energijo, mobilnost, inovacije in tehnologijo

Ewald Galle in Katharina Zwettler

Telefon: +43 1 71162 – 611617; +43 664 88742396

E-pošta: ewald.galle@bmk.gv.at; katharina.zwettler@bmk.gv.at

Pripravljeno dne: 4. september 2024